

Dobkevičius Jonas

*VII vyriausybės finansų, prekybos ir pramonės ministras
(1922 02 02–1922 08 21)*

Gimė 1866 12 06 (iki 1885 m. – Daukus) Mieliūnų k., Svėdasų vlsč., Rokiškio apskr. Kilęs iš ūkininkų šeimos. Tėvas Napoleonas Daukus, gimęs 1836 m., turėjo dvylika vaikų. Vyriausias sūnus buvo Jonas. Keturi sūnūs išėjo aukštuosius mokslus. Broliai: Feliksas dirbo Susisiekimo ministerijoje, Napaleonas – Kau-

no miesto savivaldybėje, Kajetonas – Lietuvos pasiuntinybės Paryžiuje patarėjas. Vedęs, žmona – rusė Valentina Tepliakova, Tverės kunigaikštystė. Susilaukė trijų vaikų: Jurgio, Aleksandrės ir Valentinės. J. Dobkevičiaus sūnus Jurgis Dobkevičius (1900–1926), pirmasis Lietuvos karo lakūnas, aviacijos inžinierius, lėktuvų konstruktorius žuvo bandydamas savo sukonstruotą lėktuvą 1926 metais Kaune, kai jam buvo tik 26 metai. Mirė 1934 07 23 atostogaudamas savo Medemrodės dvare Akmenės vlsč. nuo širdies ligos. J. Dobkevičius ir jo žmona priklausė skirtingoms religinėms konfesijoms, todėl buvo palaidoti skirtingose Ramybės parko kapinių vietose. J. Dobkevičius palaidotas Kau-

no Ramybės parko katalikų kapinėse, o žmona Valentina, kadangi buvo stačiatikė – Ramybės parko stačiatikių kapinėse prie cerkvės. Vyriausias sūnus po žūties buvo palaidotas Ramybės parko lakūnų panteone. Tik 1959 m. visa šeima iš trijų skirtingų vietų pagaliau amžinos ramybės atgulė Panemunės kapinėse.

1888 m. baigė Šiaulių g-ją. Pasak R. Skipičio: „O anuomet ir pačiuose Šiauliuose, ir ypač gimnazistų tarpe lietuviškumo buvo labai maža. Turėdamas gimnazijos atestatą, J. Dobkevičius tarnavo rusų valdiškoje įstaigoje Lietuvoje, rodos, žemės ūkio srityje, ir tik 1894 metais nuvyko į Petrapilio universitetą“. Kitur rašoma, kad J. Dobkevičius priklausė gimnazistų nelegaliai savišvietos kuopelei. Jis turėjo didelę įtaką V. Čepinskiui. 1893 m. baigė Sankt Peterburgo u-to Gamtos-matematikos f-tą, kuriame dirbo žymaus chemiko Dmitrijaus Mendelejevo asistentu. G-joje ir u-te vertėsi iš pamokų. Nuo 1894 m. tarnavo Rusijos valstybiniame banke Peterburge, 1900–1914 m. – raštinėje prašymams carui priimti. Čia užsitarnavo slaptojo patarėjo titulą. J. Dobkevičius ne rusas, ne bajoriškos kilmės asmuo galėjo užimti tokias aukštas pareigas savo žmonos – Tverės kunigaikštystės – dėka. 1914–1918 m. vadovavo prancūzų automobilių ir orlaivių gamybos bendrovei Petrograde.

1918 m. pr. bolševikams nacionalizavus įmonę, su šeima grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaune K. Donelaičio gatvėje. Dirbo V, VI ir VII vyriausybėse. Pasak R. Skipičio: „J. Dobkevičius buvo patyręs administratorius ir ekonominiais

klausimais išsilavinęs vyras. Jis buvo realus, praktiškas žmogus, koks ypač tuomet buvo reikalingas, organizuojant krašto prekybą ir pramonę. Jis neturėjo anam metui būdingo kūrybinio entuziazmo, bet gerai buvo ir tas, kad jis išmanė, kas yra valstybės finansų abėcėlė ir jos laikėsi. Kai K. Grinius jį pakviesdavo vykti šventadieniais į apskričių miestus, jis sutikdavo. Tuose skaitlinguose susirinkimuose J. Dobkevičius kalbėdavo finansiniais klausimais ir publikos buvo rimtai klausomas“.

Nuo 1919 06 15 pradėjo dirbti Finansų ministerijoje, buvo Finansų k-to narys, organizavo įdines (kasas), kredito įmonių atstovų pasitarimus dėl jų veiklos teisinio reglamentavimo. Vėliau jam buvo kuriam laikui pavestos Lietuvos valstybės banko organizatoriaus pareigos.

1920 m. kovo 1 d. buvo paskirtas Finansų, prekybos ir pramonės vice-ministru, 1922 m. vasario 2 d. Respublikos Prezidento aktu paskirtas ministru, juo išbuvo iki 1922 m. rugpjūčio 23 d. (1919 m. rudenį taupumo sumetimais buvo sujungtos Finansų bei Prekybos ir pramonės ministerijos. Naujoji ministerija vadinta Finansų, prekybos ir pramonės ministerija iki 1923 m. vidurio).

J. Dobkevičiui teko užsiimti atsakingu, neatidėliotinu darbu – rengti Lietuvos banko ir nacionalinių pinigų įvedimo įstatymų projektus. Pasak V. Terlecko, turima informacija kalba apie tai, kad išsiskyrė Ministro Pirmininko E. Galvanausko ir J. Dobkevičiaus pažiūros pagrindiniais būsimos pinigų sistemos klausimais. E. Galvanauskas nepritarė, jo manymu, atgyvenusiems parengtų projektų pagrindams ir darbo ėmėsi pats, padedant Ministrų kabineto reikalų vedėjui V. Mašalaičiui. Kaip rodo J. Dobkevičiaus pasisakymai Steigiamajame Seime, jis netikėjo galimybe stabilizuoti savus pinigus, negavus užsienio paskolos, nematė esant žmonių, sugebėsiančių vadovauti Lietuvos bankui. Todėl Finansų ministerija buvo numaciusi į talką pasikviesiti Anglijos finansininką Dž. Avinsoną. Apskritai LKDP savo spaudoje puolė J. Dobkevičių dėl vėlyvo lito įvedimo, pvz., dideliu šriftu laikraščio „Laisvė“ antraštė: „Pinigų-litų išleidimą suvėlino Finansų Ministeris Dobkevičius, liaudininkų-valstiečių šulo Griniaus pastatytas“. Pasak R. Skipičio, „berods, dėl lito įvedimo suvėlinimo daugiausia buvo prikišama J. Dobkevičiui. Kad savoji valiuta buvo įvesta pavėluotai (1922 10 01) ir kad dėl to Lietuva turėjo labai didelių finansinių nuostolių, tai negali būti abejonės“.

Eidamas ministro pareigas J. Dobkevičius kartu su Respublikos Prezidento pareigas einančiu Steigiamojo Seimo Pirmininku A. Stulginskiu pasirašė šūsnį įsakymų, kuriais iš ministerijai pavaldžių valdžios institucijų buvo atleisti aukšti valstybės pareigūnai ir į jų vietas paskirti nauji. Finansų, prekybos ir pramonės ministras pasirašė nemažai aktų, tarp jų: „Muito rinkliavos nustatymą už išvežamas iš Lietuvos prekes“ (kelis kartus), „Valstybės spaustuvės taisyklės“ (kartu su Ministro Pirmininko pavaduotoju, teisingumo ministru V. Karobliu), „Optantų grąžinimo išlaidoms padengti ir joms išieškoti taisyklės“ (kartu su finansų, prekybos ir pramonės ministru), „Taupomųjų Valsty-

bės kasų tarnautojams atlyginimo nustatymą“, „Taupomųjų Valstybės kasų etatus“ (abu pastaruosius aktus pasirašė su Valstybės kontrolieriumi), „Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerio įsakymą“ (kartu su vyresniuoju technikos inspektoriumi), „Išperkamiems už žemę mokesniams apskaityti rugių kainos nustatymo taisyklės“ (kartu su žemės ūkio ir valstybės turtų ministru). „Vyriausybės žiniuose“ Lietuvos Respublikos Prezidento įsakyme nurodyta, kad finansų, prekybos ir pramonės ministras J. Dobkevičius nuo 1922 08 21 atleidžiamas iš užimamų pareigų jam pačiam prašant. Vietoj jo į šias pareigas kitu šalies Prezidento aktu paskirtas Vytautas Petrulis. Kodėl J. Dobkevičius nusprendė palikti ministro postą, nepavyko nustatyti. Pasitraukęs iš ministro pareigų J. Dobkevičius dirbo Finansų ministerijoje patarėju, ėjo Finansų ministerijos departamento direktoriaus pareigas, pirmininkavo Susisiekimo tarifų k-jai. Ministerijos reikalais daugelį kartų važinėjo į užsienį.

1925–1934 m. buvo Prekybos ir pramonės rūmų direktorius (be pertraukos – nuo įsikūrimo iki pat mirties). Kaip Lietuvos prekybos ir pramonės rūmų atstovas dalyvavo tarptautiniuose Prekybos rūmų kongresuose. Buvo delegacijų pirmininku arba nariu prekybos derybose su užsieniečiais: su SSRS, Latvija, Estija, Vokietija, Anglija. Buvo Baltijos ekonominių org-ųjų konferencijų Lietuvos tautinės grupės pirmininku. 1933–1934 m. – Vengrijos generalinis konsulas Lietuvoje.

Buvo Vytauto Didžiojo muziejaus k-to narys. Pasak oficiozo „Lietuvos aidas“, J. Dobkevičius buvo malonus žmogus. Ir todėl visų, nepaisant tautybės, tikybos ar pažiūrų skirtumo, turėjo reikiamą sau pagarbą. Malonus buvo ir paprastam laikraštininkui, kurio neatsisakydavo priimti. Buvo didelis šachmatų mėgėjas (kurį laiką Lietuvos šachmatininkų s-gos pirmininkas, vėliau – garbės pirmininkas).

„Valdžios deklaracija“, *Socialdemokratas*, 1922 02 16, nr. 7, p. 1; „Pinigų-litų išleidimą suvėlino Finansų Ministeris Dobkevičius, liaudininkų-valstiečių šulo Griniaus pastatytas“, *Laisvė*, 1923 03 27, nr. 70, p. 1; Levickas J., „A. a. Jonas Dobkevičius“, *Lietuvos aidas*, 1934 07 24, nr. 166, p. 4; „A. A. Jonas Dobkevičius“, *Tautos ūkis*, 1934, nr. 8, p. 214; Skipitis R., „Jonas Dobkevičius“, *Nepriklausomą Lietuvą statant: atsiminimai*, Chicago, 1961, p. 359–361; VŽ, Kaunas, 1922.

Abromaitis A., „Jonas Dobkevičius“, *VLE*, Vilnius, 2004, t. 5, p. 39–40; Lilytė I., Janauskaitė I., Falkauskaitė G., *Dobkevičiaus pavardės istorija skirtinguose šimtmečiuose*, prieiga per internetą: <http://www.lietuviskariuomene.lt/download/34899/staripnis%20-%20dobkevicius.pdf> [žr. 2015 08 14]; Terleckas V., „Jonas Dobkevičius“, *Lietuvos bankininkai: gyvenimų ir darbų pėdsakai, 1918–1940*, Vilnius, 2001, p. 238–242.

Algis Bitautas